

ATT LÄRA IN UTE BLADET

NR 3/15
ÅRGÅNG 29

NATURSKOLEFÖRENINGEN

NATURSKOLAN SOM SAMHÄLLSRESURS

ATT
LÄRA IN
UTE

Naturskoleföreningen

NATURSKOLEFÖRENINGEN

är en intresseförening för människor som arbetar med utomhuspedagogik.

Vi arbetar för en idé; att lära in ute. Positiva upplevelser i naturen är grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. Kunskapen om naturen börjar i naturen!

MEDLEMSSKAP

Enskilda personer och organisationer är välkomna som medlemmar.

Enskild medlem får ett ex. av ATT LÄRA IN UTE-BLADET, som utkommer med fyra nummer per år. Institutioner får 3 ex. per nummer.

ÅRSAVGIFT

- enskilda medlemmar 220 kr
 - organisationer/institutioner 520 kr
 - naturskolor 1000 kr
- Anmäl dig på föreningens postgiro 493 33 84 - 2.
Uppge namn, adress och telefon.

ADRESS

Naturskoleföreningen
c/o Katarina Larsson
Sättravägen 21
81930 Skärplinge

ATT LÄRA IN UTE-BLADET

Naturskoleföreningens medlemstidskrift. Utkommer med fyra nummer per år.

ANSVARIG UTGIVARE

Hanna Heurlin

REDAKTÖR

Robert Lättman-Masch

ADRESS

ATT LÄRA IN UTE-BLADET
c/o Robert Lättman-Masch
Sköndalsvägen 2
148 30 Ösmo
Tel. 08-520 73708
robert.lattman@naturskolan.pp.se

HEMSIDA

www.naturskola.se

ANNONSER

Helsida 1500 kr, halv 800 kr,
kvarts 400 kr

MANUSSTOPP

Nr 4/15 1 november

FRAMSIDA

Foto: Falu Naturskola och
Simon Meurling

UPPLAGA

800 ex.

PAPPER

Multi Art Silk
Svanenmärkt

TRYCK

Lenanders Grafiska AB, Kalmar

STYRELSEN

kan Du vända Dig till om Du vill veta mer om föreningen eller har någon idé som Du vill framföra.

ORDFÖRANDE

Hanna Heurlin
Engelbreds väg 65
191 62 Sollentuna
070-221 99 08
hanna.heurlin@naturskola.se

VICE ORDFÖRANDE

Linda Sporrong
Bergsgatan 1
725 91 Västerås
076-5692858
linda.sporrong@naturskola.se

KASSÖR

Katarina Larsson
Sättravägen 21
819 30 Skärplinge
070-6659908
katarina.larsson@naturskola.se

LEDAMÖTER

Anders Sjöberg
Österkvarn 198
790 23 Svärdsjö
070-231 25 50
anders.sjoberg@naturskola.se

Marlene Bigren Ness
Gammeltorpsvägen 5c
155 30 Nykvarn
070-086 22 90
marlene.ness@naturskola.se

Anders Edbom
Tunvägen 26
170 68 Solna
08-590 975 61
anders.edbom@naturskola.se

Lisa Lundin
Vikgatan 1 G
149 50 Nynäshamn
070-606 49 39
lisa.lundin@naturskola.se

Pia Nilsson
Mälarevägen 9
294 38 Sölvesborg
073-3737364
pia.nilsson@naturskola.se

Pia Bäckman
Kullervovägen 2 E 17
02580 Sjundeå, Finland
+358-50 350 4870
pia.backman@naturskola.se

REDAKTÖR FÖR

ATT LÄRA IN UTE-BLADET
Robert Lättman-Masch 08-52073708

WEB-ANSVARIG

webb@naturskola.se

INFORMATIONSMATERIAL

Naturskoleföreningen har material till mässor, föreläsningar och utställningar. Behöver du informationsfolderar, låna föreningens Power Point eller Roll up, köpa tygmärke med Naturskoleföreningens logo kontakta Linda Sporrong på tel 076-5692858.

TILL ALLA SKRIBENTER

Vi är tacksamma om Du hjälper oss med några enkla saker när Du skriver i ATT LÄRA IN UTE -BLADET:

- Dela upp texten i mellanrubriker.
 - Skriv gärna bildtexter.
- Bifoga illustrationer eller foton med hög upplösning.
- Skicka en fil med din egen layout där det framgår var bilder passar. Skicka också en ren fil där Du sparat texten i Word i typsnitt Times new roman 10 p utan inlag av layout, tabeller eller andra finesser som finns i textprogrammet.
- Det går bra att skicka material som e-post:
robert.lattman@naturskolan.pp.se

ATT LÄRA IN
UTE
BLADET
2015

Föreningssida.....	2
Ledare.....	3
Verksamhet och samhällsnytta..	4
PRAO för livet.....	7
Språkinläring utomhus.....	10
Nyanlända ungdomar i skogen.....	12
Rådslaget.....	13
En slitsam arbetsplats.....	14
Nationalstadsparken.....	15
Änglamarkspriset.....	18
Naturrutan.....	19

Ansvar för innehåll i detta nummer:
Region Norr

Att göra skillnad på både bredden och längden

Med blommor i håret och under ÄnglaMarks vingars beskydd!

Vilken kanonstart på hösten! Hela augusti har bara strålat av solsken, och uppmärksamhet! Änglamarkspriset! - blev inte vårt, men att vara en av tre finalister av 124 nominerade! Ja, jag är lycklig in i själen, fortfarande. När jag i juni fick veta att vi var finalist så kände jag en pirrande glädje i hela kroppen och den höll i sig hela sommaren och gick så småningom över i viss nervositet när dagen närmade sig.

Förra veckan fick jag tidningen Origo i min hand. Med en bild av mig och en lärarkollega på omslaget och en underbar artikel inne i tidningen.

Pressmeddelanden har gått ut i samband med våra projekt Mer friluftsliv i skolan (tillsammans med Naturskyddsföreningen och Sportfiskarna) och Skogen som klassrum (tillsammans med Naturskyddsföreningen). Telefonen har glädjande nog ringt ett flertal gånger från pressen inför planerad kursdagar. Både tidningar och radio har jag haft kontakt med.

Uppmärksamhet, uppmärksamhet, uppmärksamhet...

Norrlandsregionen har fyllt Att lära in ute-Bladet denna gång. Här finns exempel som visar hur Naturskolor påverkar på olika sätt och blir synliga i sina kommuner – bland elever, allmänheten och för samhället i stort. Att möta sitt framtida yrkesliv

på Naturskolan eller ges förutsättningar att lära svenska i en praktisk miljö, eller för den delen påverka folkhälsan genom att bygga för rörelse i en miljö som alla i närområdet kan nyttja.

Som Pessi uttrycker det "Syns vi inte så finns vi inte!" Jag tror på att vi kommer att synas allt mer fram över och det kan vi alla bidra till. I lokalpress, i lärarriktad press! Skolforum stundar och vi ska synas där med – Botkyrka och Sollentuna visar upp verksamheten och föreningen. Titta gärna förbi om ni har möjlighet. Naturvårdsverket vill ha vår input när man rapporterar om Friluftslivsmålen. Så nog kan vi synas! Och vi kan synas från norr till söder! Och glöm inte att vi gör skillnad!

Trevlig läsning av Att lära in ute-bladet nr 3!

HANNA HEURLIN
ORDFÖRANDE NATURSKOLEFÖRENINGEN

Naturskolans verksamhet med samhällsnytta i perspektivet

Naturskolan Kom Ut i Sundsvall har nyligen utökat personalgruppen från 2 till 3 heltidsanställda pedagoger. Både Barn & Utbildningsförvaltning och Kultur & Fritidsförvaltning har under senaste åren visat tydlig vilja att stötta oss och kommunicera med oss i syfte för att påverka elevernas måloppfyllelse på ett positivt sätt. I kommunen finns ett högt uppsatt mål om att bli Sveriges bästa skola 2021. I detta arbete vill och skall även Naturskolan bidra med de kompetenser som vi äger. Vi känner tydligt att det blåser varma positiva vindar i vår verksamhet!

Vår vardag präglas av, förutom klassbesöken av elever i alla åldrar från både kommunala skolor och friskolor i kommunen, även en strävan att samarbeta dels över förvaltningsgränserna inom den kommunala organisationen dels med ett antal ideella organisationer. Utöver det känner vi på Naturskolan även

för att prata visioner och drömmar. Under dessa korta värdefulla stunder då den friska utomhusluften släpper kreativiteten loss frågar vi varandra - vad kan vi göra utöver det vi skall och förväntas att göra?

Mindre utmaningar

Ett samhälle är aldrig perfekt. På ett eller annat sätt finns det defekter och brister att åtgärda. Samtidigt är det lätt att blunda för alla småsaker som stör en då de stora frågorna tar så mycket energi. Men genom att börja med mindre utmaningar kan man till slut nå stora effekter, tror vi. Tanken styr handlingarna. Genom att påverka attityder och tankar hos enskilda kan vi förändra beteendet och sprider ringar på vattnet, även bland flera människor. Vi jobbar ju med framtidens vuxna medborgare. Möjligheterna är med andra ord enorma.

Vi skall aldrig underskatta

Lavinkunskap förebygger dödsolyckor - både i och utanför pisterna.

möjligheterna i vår roll som både förebilder och pedagoger. Folkhälsa i form av utökad rörelse och sunda kostvanor bland unga är ledord vi vill lyfta fram! Kan vi påverka vad eleverna stoppar i sig under en skoldag utomhus när vi till bättre fysisk och intellektuell närvaro. Kan vi tydligt visa hur klädvalet påverkar mäendet och prestationsförmågan i sammanhanget är mycket vunnet. Kan vi påverka genom att lyfta fram medvetenheten av att människan är en psykisk, fysisk och social varelse kan både en individ i en grupp samt gruppen kring individen fungera bättre. Är vi dessutom noggranna med att se till att naturen hålls ren omkring oss har vi en bättre framtid att se fram emot!

Mycket av detta arbete handlar om små insatser i vardagen. Att inte vika sig då även det lilla skräpet som fångats av vinden skall jagas ikapp. Att påpeka hur sötsaker och -drycker påverkar både kroppen och knoppen. Att erbjuda en mångfald av aktiviteter som stimulerar inte bara sinnet utan även den fysiska utvecklingen. Och att inte glömma det viktigaste av allt - glädjen i att upptäcka. Glädjen i att förstå att livet inte tar slut efter ett visst antal årsringar. Livet är ett långt äventyr med stora möjligheter att fortsätta utvecklas - om man så väljer!

Klättring och andra aktiviteter under Skogens dag 2015. Foto Pessi Liukkonen

Skräpplockarpaddling i Selångersån. Foto: Simon Meurling

Naturskola i ett sammanhang

På Naturskolan i Sundsvall kan vi peka ut vissa faktorer som ger oss möjligheten att "sväva ut" och påverka individerna och samhället.

Vi har ett inarbetat sätt i kommunen att se Naturskolan i ett större sammanhang. Detta genom att flera förvaltningar är inblandade i hur Naturskolans verksamhet hänger ihop med kommunens mål- och resursplan - MRP. Vi är noggranna med att kommunicera vår verksamhet med våra uppdragsgivare så alla vet vad som gäller och i vilket syfte.

Vi engagerar oss årligen på olika mässor och temadagar. Vi har även en vana att samarbeta med ideella organisationer. Till exempel Friluftsförbundet, Sundsvalls Orienteringsklubb och de lokala

skidklubbarna. Här vill vi i framtiden utöka antalet samarbetspartners. Till exempel med Cykelföreningar av olika slag.

I den vardagliga verksamheten håller vi till och rör vi oss på många olika platser i kommunen. Vi träffar på många människor i dessa sammanhang, med många givande diskussioner och nya ideer som följd. Naturligtvis har vi också då möjligheten att marknadsföra de pedagogiska platserna vi håller till utifrån historiska, kulturella och andra perspektiv. Till exempel har vi i Sundsvall Selångersån som hänger i hop väldigt starkt med inte bara stadens historia utan också hur den europeiska och nordiska historien skrevs om en gång i tiden. Att framhäva och medvetengöra

dess miljöer genom vår roll som pedagoger kan vi påverka samhället och medborgarna i det!

Snöskor och skidlek

Vi har implementerat teman i vår vardagliga pedagogiska verksamhet som även kan påverka samhället i ett större perspektiv. Vi har genomfört olika skräpplockaraktiviteter i form av skräpplockarpaddlingar. Detta tillsammans med gymnasieelever som bland annat rensat Selångersån och Sidsjön tillsammans med oss.

Snöskovandringar med lavinkunskap för gymnasieelever tillhör vår vinterliga vardag. I detta vet vi genom kvalitativa studier hur kunskapen om riskerna och det rätta beteendet i att färdas i lavinfarlig terräng har ökat bland eleverna, som ändå under sin fritid och genom sina intressen ofta besöker områden där laviner förekommer.

Vi har börjat "flippa" klassrummet genom korta instruktionsvideos om till exempel hur man skall klä sig under ett besök på Naturskolan.

I slutet av förra hösten byggde vi i samråd med bland annat miljökontoret nya former i vår Skidlek. Vi valde att lägga ut jordvallar och -kullar i olika storlekar istället för att bygga formerna av snö. På det sättet sparar vi mycket energi och tid då formerna finns klara för natursnön att täcka dem. Men den största nyttan är nog att området blivit en året runt spontanidrottsplats

Sidsjö Skidlek och BMX park tar form. Foto: Pessi Liukkonen

då de nya formerna lockar BMX-, Dirt- och MTB-cyklister att träna sina färdigheter där!

Skolgårdsutveckling

Som alla ni vet är skolgårdsutveckling något som många av naturskolorna i landet aktivt projekterar med. Likaså vill vi dra vårt strå i stacken! Vårt arbete med att utveckla skolgårdar började genom att en låg- och mellanstadieskola i Sundsvall kontaktade oss och frågade om inte vi kunde hjälpa dem med att bygga och vidareutveckla de tankar och önskemål som kommit fram av skolans elever. Parallellt med detta hade vi faktiskt börjat prata om hur roligt det skulle vara att vara med om att skapa något som kunde bidra till mera rörelse, glädje och utökade pedagogiska möjligheter i en skolgårdsmiljö. Vi på Naturskolan har för länge sedan upptäckt ett uppdämt behov i oss själva att skapa fram funktioner och visuell glädje av grova ting. Att använda motorsåg, mejslar och yxa som verktyg. Samtidigt har ett par rejäla stormar som svept över vårt län skapat ett stort lager av byggmaterial.

Pedagogiska rörelseparker

Sagt och gjort! Efter några möten med skolan, fastighetsstrategen från skolförvaltningen och de ansvariga från Drakfastigheter tillika fastighetsägaren till samtliga kommunala skolor i kommunen samt en intern studiecirkel i form av påläsning av facklitteratur och vad som gäller byggtkniskt utifrån rådande lagar och rekommendationer är vi kanske snart ägare till ett kommunövergripande koncept där planering och byggen av pedagogiska rörelseparker i skolgårdsmiljöer skall förverkligas av oss på Naturskolan! Detta kommer vi att genomföra med tydlig periodisering av vår verksamhet då vi ägnar oss åt det på heltid en del av terminen. Rörelseparkerna kommer inte bara att fungera som pedagogiska uteklassrum, utan också som en resurs och spontanrörelseplats för närsamhället kring skolan. Vi ser oerhört mycket fram emot resan!

Att synas

Att visa utåt och marknadsföra de man

Stockpyramid. Foto: Pessi Liukkonen

gör. Det som har påverkanseffekter i samhället i stort är inte alltid lätt. Då är det värdefullt att ha goda kontakter till pressen. Det gäller också att hålla naturskolans egna kanaler vid liv. Hemsidan, bloggar, Facebooksidan, Instagram, Twitter mm. Koppla dessa kanaler så gott det går till större kommunikationskanaler. Länka, dela, trycka på like - knappen - möjligheterna är många. Naturligtvis kan det också upplevas att allt sådant tar tid. Tid och energi som

inte alltid finns här och nu. Men personligen tror jag starkt att det måste få göras det. Har vi ett inarbetat och accepterat sätt att jobba med vår synlighet genom alla möjliga moderna kommunikationskanaler kommer vi också att hålla oss i utvecklingens framkant. Syns vi inte finns vi inte!

TEXT: PESSI LIUKKONEN

Naturskola är till för ALLA. Foto: Simon Meurling

PRAO FÖR LIVET

Vilande praktikant

En naturskoledag är en positiv upplevelse för de allra flesta. För vissa kan en naturskoledag till och med vara ett minne för livet! Vi som jobbar på naturskolor vill så klart lämna goda avtryck hos alla de som vi möter, oavsett de är barn, unga eller vuxna. Vi vill gärna inspirera.

Har man däremot arbetat tidigare som lärare eller på ett liknande sätt med en och samma grupp en längre period saknar man kanske kontinuiteten av att växa tillsammans med alla individer i gruppen. Där i finns ett visst dilemma: att möta många en kortare tid eller att möta få en längre tid. Båda mötena kan vara givande. Båda har betydelse. Men oftast i arbetet på naturskolor möter vi många individer. Vi möter samma individer ganska sällan eller i alla fall med långa mellanrum. Därför sätter vi extra stor vikt i själva naturskoledagens kvalitet.

Att erbjuda prao och praktikplatser på en naturskola är ett sätt att följa några individer lite närmare. Läger man dessutom samma fokus på kvalitet i utformningen av praktiktiden som på det övriga naturskolepedagogiken har man verkligen möjlighet att lära av varandra och växa tillsammans. På Falu Naturskola driver vi ett pedagogiskt jordbruk. Vi har haft många praktikanter, praoelever och andra genom åren som har arbetat med både jordbruket och deltagit i våra naturskoleprogram.

Nedan följer några utdrag ur en

praoelevs dagbok från tiden på Falu Naturskola som skildrar på ett mycket bra sätt hur praotiden kan se ut hos oss. Texten har avpersonifierats, förkortats och språkjusterats något.

Praodagbok vecka 43, 2010

Måndag:

Jag hade ställt klockan på 06.20 och gick upp och åt frukost. Jag åkte med mamma in och var ganska nervös.

Jag gick in på gården och skulle kolla efter någon att prata med, när det började ringa i klockor som sitter runt halsen på kor och får från en dörr med en skylt som det stod "Ladugård" på ovanför. Innan jag hunnit räkna till tre kom en skock får utrusande och höll på att springa omkull mig, jag blev jätterädd! Inte precis vad man förväntar sig första dagen på prao.

Strax efter kom i alla fall den som hade släppt ut fåren och vi hälsade. De stängde in fåren i hagen och sen gick vi in i vad de kallade "fikavagnen", en vagn som stod på gården och försökte smälta in i den "fortida" miljön med sin slitna röda/orange färg, och jag fick ställa ifrån mig min väska.

Något senare blev satt på att mata hönsen, vilket jag kände viss motvilja till, då nervositeten fortfarande inte riktigt släppt och jag var rädd att de skulle smita eller anfalla om jag öppnade burens. Men jag kunde ju inte stå och se ut som ett frågetecken när de kom tillbaka, och inte ha lyft ett finger ens. Så jag gjorde som jag blivit

tillsagd, hönsen fick sin efterlängtade frukost och ingen av dem smet eller anföll. Jag överlevde med andra ord.

Sedan skulle vi rykta korna. Jag trodde att jag hade hört fel först, eller att någon skojade med mig, men icke. Jag fick en borste och det var bara att börja. Jag var lite rädd och kände mig osäker. Det kändes ändå som att de drev med mig fast vi båda stod med varsin ko och borstade. Det var bara två stycken och verkade vara ganska snälla. Men jag borstade utsidan på båda så att jag hade en vägg mellan kon och mig själv för säkerhetsskull.

Efter det visade de mig runt lite, var stallet fanns, tröskladan och vagnslidret. Och såklart var alla djuren gick någonstans, det vill säga i vilken hage och hur mycket hö de skulle ha och när. När rundturen var klar gick vi och tände en eld som skulle användas för att koka vidjor (grankvistar) som vi senare skulle använda till att binda gårdsgård med.

Jag fick lära mig att om man kokar gran så att den blir så varm att den kokar invärtes, så kan man slå knut på det lika enkelt som med en gummislang, (nästan i alla fall) och det spelar ingen roll hur grov gren man kokar heller. Sen när den kallnar så fastnar den i den positionen man lagt den i. Det var inte alls så svårt som jag hade trott det skulle vara att binda gårdsgård. Jag tycker annars att de ser enkla ut på ett komplicerat vis, men jag skulle redan nu (nästan) kunna bygga en själv.

I slutet på dagen släppte vi in fåren och korna, gav hästarna mat, och kollade om det fanns några ägg hos hönsen. Jag tvekade lite och var orolig över att bli pickad. Men jag gjorde det tillslut, (och blev pickad!) Det var inte alls så farligt. Sen var måndagen slut. Pappa kom och hämtade mig och vi åkte hem.

Jag tyckte det var superkul att vara där och känner redan nu efter bara första dagen att det här är nog den bästa praktikplatsen jag har haft hittills av de jag har varit på nu under högstadiet. Jag hoppas att resten av veckan blir lika kul som idag, och att det fortsätter att vara bra väder eftersom vi är ute hela tiden. Jag tycker att jag har lärt mig ganska mycket nytt bara idag, som att korna ska ryktas för att bli vana med människor till exempel.

Torsdag:

Jag fick börja fylla på nytt hö i korgarna och hann inte med så mycket mer innan det var dags att ta ut djuren. Först ryktade vi korna som vanligt innan de gick ut såklart. Det känns som att tanken på att rykta kor börjar bli ”normal” för mig och det är faktiskt ganska mysigt. Idag fick jag sätta på grimma och leda ut och ta av grimman från en ko själv, vilket var ett framsteg tycker jag. Från att inte våga rykta kor, till att rykta båda själv, och från att inte våga leda ut kon, till att leda ut, och även sätta på och ta av grimman själv.

Efteråt började vi förbereda för en klass som skulle komma ifrån Gruvrisskolan, årskurs sex. Det var tema ”Från ax till bröd” på dagen, så de olika arbetsstationerna var tröskning (hur man får ut kornen ur axen), kastning (hur man får bort allt skräp från det man vill ha kvar), malning

(hur kornet blir till mjöl) och bakning (då eleverna fick baka bröd.)

Innan klassen kom, visade lärarna mig hur man tröskade från början, med käppar som det sitter en pinne på i en läder bit så att den kan svänga. I änden på den pinnen sitter en träbit till som är tjock så det ser ut som en klubba ungefär. Den svänger man och slår på säden så att kornen rasar ner på golvet, sen vänder man bort högen med halm och sopar upp det som man vill åt.

Jag fick prova och det första jag gjorde var att slå mig själv i huvudet! Jag fick en bula och såg stjärnor en kort sekund efteråt. Det var en ganska ordentlig smäll kan jag säga, men det gick bra. Eftersom det var ett timplågt arbete från början, så sjöng man eller sade ramsor när man tröskade för att hålla takten. Vi provade med att säga

”kaffe” och ”duppa” varje gång man slog, så vi sa det varannan gång var. Alltså började den andra att slå och säga ”kaffe” och sen slog jag och sa ”duppa”. Det var ganska kul men det var nog inte det när man hade hållit på i några timmar som man ju gjorde från början.

Den arbetsstationen var alltså det ”omoderna” sättet att tröska. Bredvid den låg nästa som då var det ”moderna” sättet, den fick jag ha hand om. Det ”moderna” sättet liknar det ”omoderna”. Man slår på axen så att kornen lossnar, men man har en ”maskin” istället med piggar som går på en rulle och möter andra piggar som sitter i ”taket” på maskinen. Sen är det två stycken som vevar så att rullen snurrar, och en som kör in axet så att piggarna slår av kornen. Sen får man ta reda på halmen som följer med igenom, och så sopar man upp kornen. Vi provade det lite också innan klassen kom.

Stationen efter det var vid ”kastmaskinen”, där man har i kornen och allt smått skräp som följt med vid uppsopningen i en ”tratt”, och sen vevar man så att silarna under skakar och en fläkt blåser bort allt smått skräp så man bara får kornen kvar.

På de sista två stationerna fick eleverna mala korn till mjöl, och slutligen baka tunnbröd över öppen eld.

När klassen kom, började vi först

Tröskmaskin

med att visa föregångaren till den handdrivna tröskan, som drevs med häst. Sedan blev de uppdelade i grupper om fem och placerade vid olika stationer. Jag tyckte det flöt på bra och att det var väldigt roligt. Jag visade hur de skulle göra med tröskmaskinen och så körde vi ett tag och så bytte vi så att alla fick prova veva, sopa, mata in, om vart annat. Jag tror att de också tyckte det var kul.

Det höll vi på med i stort sett hela dagen. När alla hade åkt hem, satte jag mig och lagade botten på en av hökorgarna som höll på att lossna. Efter det var det inte så mycket mer som skulle göras, så jag gick och friserade gårdsgården vi stängde tidigare under veckan från pinnar som stack ut lite här och där efter vidjorna.

Djuren skulle in och få mat, och så grävde vi hål till nästa par grindstolpar. Efter det var det inte så mycket mer för mig att göra och pappa kom och hämtade mig och vi åkte hem.

Fredag:

Nu är dagen, veckan och praoperioden slut .

Jag tycker att det är väldigt bra stämning bland de som jobbar på naturskolan. Det känns väldigt bra, för det känns som att jag är lite som en i gänget. De är härliga människor, med humor. Det är roligt med människor man kan ha lite jargong med utan att någon känner sig kränkt eller något sänt.

Jag tycker även att det är bra att jag får vara med och hjälpa till med uppgifter som måste göras och inte får något hopskrap som de har hittat på för att sysselsätta mig. Jag känner

mig inte i vägen heller, ens när jag inte har något att göra och bara står och tittar på, vilket man ofta gör annars. Jag försöker även fråga mycket och de svarar alltid och det är bra svar, inte bara enstavigt, ja, nej, kanske, utan de svarar riktigt och förklarar alltid varför det är så eller så.

Jag måste säga, som jag sa första dagen: det här är den bästa praoplats jag har haft. Jag har trivts jättebra och alla har varit snälla och trevliga. Jag har inte haft någon direkt handledare, utan har varit lite med allihop och på det viset har jag fått se ännu mer, vilket har varit toppen.

Jag tycker att jag har fått lära mig många intressanta saker, till exempel att binda gårdsgård, tröska, vad det betyder och innebär och blivit ännu bättre på att köra med häst och vagn.

Det enda negativa jag har att säga om veckan är att den är slut, men jag frågade om jag kunde få komma tillbaka nästa vecka, alltså på höstlovet, och det fick jag! Så jag ska dit en vecka till, och jag längtar redan tillbaka, fast jag precis har kommit hem!

Den här veckan har visat att det finns en värld bortom skolbänken och jag ser fram emot att en dag ta mig dit.

Vuxit tillsammans

Hon som skrev praodagboken har

kommit tillbaka till oss på Falu Naturskola flera gånger sedan genom åren, både som frivilligarbetskraft, som sommarjobbare och som aktiv i vår vänförening. Kontakten med vår arbetsplats har varit stöd för henne i val av gymnasieprogram och yrkesutbildning. Hon har hjälpt oss utveckla våra arbetsrutiner, inte minst hur vi tänker kring handledning. Vi har verkligen vuxit tillsammans.

Berättelsen är såklart det goda exemplet där vi tillsammans med henne gjort praotiden betydelsefull och delvis ett positivt vägval för en ung människa. Alla praktikanter vi tar emot när vi kanske inte lika långt tillsammans med men det känns skönt att minnas hennes berättelse och ge oss en klapp på axeln och säga: -"Det där gjorde vi riktigt bra". Något att falla tillbaka på när det känns att vi inte når ända fram med andra. Varje praolev eller praktikant man tar emot är hur som helst en enorm möjlighet. För mig har handledning av "extraarbetare" varit bland det mest givande med jobbet på en naturskola och jag uppmuntrar verkligen fler att ta emot praktikanter och praolever om man inte redan gör det.

TEXT: GORDON EADIE
FOTO: FALU NATURSKOLA

Språkinläring utomhus - ett delprojekt i Falun

En dag kom Falu Naturskola till oss på Arbetsmarknads- och integrationskontoret med en idé. Idén var att invandrare lättare skulle kunna lära sig svenska genom att praktiskt arbeta med naturen som bas.

På Naturskolans museijordbruk kunde vi kort därefter gemensamt starta en grupp med språkinläring för språksvaga invandrare. Målet var att de genom att prata mycket i kombination med praktiskt arbete i naturskolans miljö skulle utveckla sina språkkunskaper. Detta skulle leda till fortsatt integration i samhället och ökade möjligheter till praktik och jobb. Det möjliggjordes inom det befintliga ESF-projektet Sigrid där Arbetsförmedlingen var projektägare.

Genom att vistats i en miljö som de kände sig trygga i var tanken att locka fram en vilja att lära sig bättre svenska. Genom praktiskt hantverk, gemensam matlagning och annat praktiskt arbete ibland kopplat till museijordbruket motiverades de

att lära svenska på ett annat sätt än genom traditionell undervisning.

Undervisning i svenska

Till satsningen knöts en lärare med Svenska som andra språk som även arbetade utomhuspedagogiskt och behärskade Naturskoleföreningens lärobok Att lära in svenska ute samt en jobbcoach som följde deras utveckling och sedan medverkade till utslussning till lämpliga jobb.

Undervisning i svenska skedde på halvtid med utgångspunkt från boken och praktiserades även under den resterande halvtiden då praktiskt arbete och hantverk utövades.

Deltagarna fick möjlighet att praktiskt lära svenska i en miljö där de kände sig trygga och som i många fall liknade den miljö de kommer från i sina respektive hemländer. En trygg miljö med möjligheter att kravlöst prata med djuren och praktiskt prata med kamraterna har tidigare visat sig ge goda framsteg i språkutvecklingen.

Undervisningen vävde in kunskap och diskussioner om jämställdhet, funktionsnedsättningar och integration.

Jobbvägen

En jobbcoach från Arbetsmarknads- och integrationskontoret deltog regelbundet i verksamheten och träffade varje deltagare i individuella samtal. Uppgiften var att följa deltagarna och deras utveckling för att komma fram till vilket intresse respektive deltagare har och därmed inom vilket yrke de vill jobba framöver. När deltagaren uppnådde tillräckliga språkkunskaper var jobbcoachens uppdrag att hjälpa deltagaren att finna praktikplats eller jobb.

Så här säger två olika praktikvärdar efter att ha haft varsin deltagare i sin verksamhet:

Hälsingbergs förskola: "Shokofeh har öppnat en ny värld för våra barn".

Familjecentralen: "Jag har blivit lyckligare sen du kom Fayze!"

Rågskörd.

Vi kan stolt visa resultatet att av 25 deltagare gick 12 personer vidare till jobb främst inom omvårdnad, skolkök och lokalvård, 2 personer valde att studera vidare, 2 personer återgick till Arbetsförmedlingen och 9 fortsatte inom verksamheten Re Doo.

Framgångsfaktorer

Genom aktiviteten har alla kommit vidare i sin språkutveckling genom pedagogiken Svenska ute och praktiskt hantverk. Personerna hade olika förkunskaper när de kom till aktiviteten och därför har det tagit olika lång tid för dem att gå vidare

till praktik och jobb.

En tydlig framgångsfaktor är det praktiska arbetet. Deltagarna mår bra av att arbeta med händerna och se ett resultat av det de gör. Om det består av att spinna tråd, sköta hönor, tälja skedar eller tova ull spelar mindre roll. Att se resultatet gör att de känner tillfredsställelse och stolthet. Det leder till en positiv stämning i gruppen och då vågar man försöka ta till sig ett nytt språk att uttrycka sig på.

Detta år av verksamhet i samarbete med Naturskolan visade så goda resultat att en fortsättning kändes relevant även om möjligheten att göra

det tillsammans med Naturskolan och på museijordbruket upphörde. Fortsatt verksamhet kom att ske tillsammans med Falu kommuns förskoleförvaltning i ett koncept som fick namnet Re Doo.

TEXT: KARIN PERÉRS,
TIDIGARE PROJEKTLEDARE FÖR ESF-
PROJEKT SIGRID PÅ FALU KOMMUNS
ARBETSMARKNADS-, INTEGRATIONS- OCH
KOMPETENSFÖRVALTNING.
TEL: 023-822 04, KARIN.PERERS@FALUN.SE
FOTO: FALU NATURSKOLA

Den svenska arbetsmarknaden kräver idag att den anställde skall kunna svenska. För utlandsfödda är det därför avgörande att lära sig det svenska språket. Med kännedom om den bakgrund som en del av våra invandrare har behövs det kompletterande metoder för språkinläring.

Projektet har visat att praktiskt arbete i en trygg miljö och med naturskolepedagogik leder till en bra inläring av svenska och därmed kan vara en metod värd att fortsätta testa och utvärdera.

Metoden har varit intressant för fler att ta del av. Studiebesök har tagits emot från många olika intressenter: SFI, Kopparstaden AB, journalister, tjänstemän från olika enheter inom kommunen, arbetsförmedlingens handläggare m fl. ESF-projekt Sigrids följeforskare från SWECO utvärderade aktiviteten.

Projektet genomfördes under perioden 2012 06 01 till 2013-06-30.

Fårklippning.

ESF

Europeiska socialfonden (förkortat ESF) är EU:s viktigaste verktyg för att skapa fler och bättre jobb i Europa. Målet är att minska skillnader i välbefinnande och levnadsstandard mellan EU:s medlemsländer.

Nyanlända ungdomar i skogen

UNIK

Innan nyanlända ungdomar i gymnasieåldern börjar sin språkintröduktion i Umeå deltar de i ett förberedelseprogram på åtta veckor som kallas UNIK (Unga Nya I Kommunen). Det är ett program som är tänkt som en intröduktion i det svenska samhället, med tyngdpunkt på skol- och ungdomskultur.

UNIK

Naturskolan fick en förfrågan om att genomföra lektioner där vi bl.a. skulle presenterade allemansrätten och svensk natur för UNIK-eleverna. I denna blandning av tolkar, nationaliteter och kulturella bakgrunder genomförde vi sex stycken träffar med lite teori mixat med kortare vandringar i skogen

intill skolan.

På träffarna var grupp-sammansättningen sällan densamma som gången innan. Elever kom och gick beroende på var de befann sig i förberedelseprogrammet. Det gjorde det svårt att göra en serie lektioner/träffar som byggde på varandra, så som jag från början hade tänkt. Men å andra sidan kunde jag istället "återanvända" vissa lektioner.

Teori med tolk

Att ha teorigenomgångar inomhus med minst fem olika nationaliteter, som innebär att allt man säger ska tolkas, är mycket speciellt. Det ledde automatisk till att jag hade korta, kanske lite torra genomgångar utan några större utvikningar. Man undviker till exempel ordvitsar. Förutom att försöka ge en begriplig bild och beskrivning av den svenska allemansrätten, pratade vi också om

svenskens kanske något romantiska syn på naturen (om man jämför internationellt). Och att natur och friluftsliv ligger många svenskar och skandinaver mycket varm om hjärtat.

*”flyttgröt, serverad
av Naturskolan”*

Träffar utomhus

Vad gjorde vi då utomhus? En träff handlade t.ex. om granskogen, då vi strövade runt bland mossor och blåbärsris och då vi automatisk kom in på att våra större däggdjur har sitt hemvist i denna – i Sverige – vanligaste naturtyp. Vid ett annat tillfälle hade vi norrländska lövträd som tema. En kulen höstdag tände vi eldar och lagade (swedish) fika ute på spritkök. Det var en stund då några njöt medan andra frös och undrade; – varför gör vi det här?

Det jag minns starkast av mitt möte med UNIK är nog ändå lekarna ute i skogen. Den där ordlösa gemenskapen med unga nyanlända tjejer och killar. Skratten och stunden av samhörighet som var helt oberoende av språk, nationalitet och bakgrund. Ett alternativ till traditionell flyttgröt, serverad av Naturskolan.

TEXT OCH FOTO: HANS LINDBORG
NATURSKOLAN I UMEÅ

Rådslaget

– med ungdomars
framtid i fokus

Hur ser Umeåungdomars framtidsbild av vår stad ut år 2030? Vilka framgångar och utmaningar möter Umeå i arbetet med hållbar stadsutveckling? Hur lever vi och vilken global påverkan har vår livsstil?

Naturskolan i Umeå genomförde Rådslaget 2015 i samarbete med Stadsledningskontoret. Idén fick vi när vi 2014 deltog i WWF:s satsning "Vår stad". Rådslaget handlar om ungdomars framtid och om den hållbara staden där elever från högstadiet och gymnasiet tillsammans med tjänstepersoner, experter och Umeås beslutsfattare möts för att debattera.

Temat det första året fokuserade på klimatförändringar, andra året mer inriktat på hållbar konsumtion. Arbetsgången har sett ut så här:

- I början av höstterminen bjuds lärare och elever från högstadiet och gymnasiet in för att delta. Hittills har vi arbetat med 6 klasser vid varje Rådslag.

- Elever och lärare får en introduktion i arbetet och en sammanställning av de mäldokument som finns för Umeås hållbarhetsarbete och framtida stadsutveckling. Det fortsatta arbetet planeras av respektive lärare, Naturskolan och kommunens energi- och klimatrådgivare. Oftast blir arbetet ämnesövergripande och flera lärare i klassen deltar.

- "Kick-off" i januari då alla deltagande elever och lärare bjuds in. Under förmiddagen presenterar kommunens tjänstepersoner, experter och näringslivsrepresentanter exempel på hur de arbetar för den hållbara staden, exempelvis Naturskolan. Under eftermiddagen gör vi busstur till verksamheter som är viktiga för vår stad, t ex returbutiken, reningsverket, genusförskolan och passivhus som byggs av gymnasieelever.

- Under ca 6 veckor arbetar eleverna med fokus på ett specifikt område som de valt. De utgår från delar i de mäldokument som finns i kommunen, nationellt och internationellt och styrdokument i sina kurser och sätter det i relation till hur staden utvecklas idag och vilken stad de själva skulle vilja leva i som vuxna.

- Själva Rådslaget arrangeras som en heldagskonferens där eleverna presenterar sina arbeten i form av bild, film, utställningar mm. Här deltar också politiker, tjänstepersoner och experter för att berätta om sitt arbete och reflektera kring elevernas arbeten. Vi har provat olika former av arbetssätt för att verkligen skapa en dialog mellan deltagarna, t ex rundabordsamtal, "Open Space light", dialogtorg mm.

- Rådslaget sammanfattas och obesvarade frågor sänds till respektive ansvarig aktör. En dokumentation av elevernas arbeten, frågor och svar, kommunens mål och innehållet under konferensdagen presenteras på Naturskolans web-sida.

Konferensen Rådslaget har

hittills lockat ca 300 deltagare per tillfälle. Som exempel har politiken varit representerad av alla kommunens nämnder, kommunalråd, näringslivsrepresentanter och forskare från universitetet har visat ett stort intresse för elevernas arbete och de möten som skapas under konferensen. Eleverna har känt att det funnits ett genuint intresse för deras åsikter och deras syn på framtida möjligheter och svårigheter. En utmaning är att få denna samverkan att bli ett bestående inslag i kommunens arbete, d.v.s. långsiktigt hållbart. Här har vi en del kvar att göra, men vi planerar att arrangera ett tredje Rådslag i mars 2016, men då som en upptakt på ett framtida långsiktigt hållbarhetsarbete. Skolan behöver ta in mer "omvärldskunskap" i undervisningen och "omvärlden" behöver en bättre dialog med eleverna.

Läs mer om Rådslaget i Umeå på www.umea.se

TEXT: ERIKA ÅBERG

FOTO: NATURSKOLAN I UMEÅ

Skolan – en slitsam arbetsplats?

För många är skolan en slitsam arbetsplats, men det är nog inte riktigt så vi utomhuspedagoger känner den. Utifrån våra egna erfarenheter av hur positivt det är att möta skolklasser i naturen, föddes idén att använda vårt arbete i rehabilitering av långtidssjukskriven skol- och förskolepersonal. När Naturskolan fick en fråga om vi kunde vara en del i rehabiliteringen av tre personer som varit sjukskrivna under en lång period och som deltagit i olika typer

av insatser, tackade vi ja.

En pedagog fick möjlighet att, till en början, vistas i naturen med en mentor från Naturskolan, promenera, uppsöka vackra platser ett antal gånger och samtala om det man själv önskade. När tiden var mogen kunde hen, hela tiden med stöd av mentorn, besöka en naturskoleklass ute. Att på avstånd iakttä en aktiv klass var första steget, och alldeles tillräckligt. Viktigt att få lämna när man känner att det är nog, och just därför valde vi att mentorn inte höll i aktiviteten med klassen - det gjorde en annan pedagog från Naturskolan. Därefter kunde hen följa en klass närmare, delta i övningar och ta aktiv del i dessa. Att ta hand om en mindre grupp som har en uppgift ute, t ex att leta småkryp eller göra upp eld, var en helt annan sak än att agera i klassrummet, men ändå en bekant situation för en lärare. Den

lustfyllda delen av att vara pedagog blev tydlig.

Det svåraste steget var att också följa med klassen in. Det blev genast mer kravfyllt, de jobbiga situationerna trängde sig på och ljudnivån höjdes. Att få närma sig klassrummet i små steg, tillsammans med sin mentor från Naturskolan, gjorde det så småningom möjligt. Efter en tid kunde också mentorn avsluta sitt uppdrag och pedagogen följde själv med på naturskoledagarna, som leddes av en personal från Naturskolan. Efter drygt 6-8 månader hade alla börjat arbetsträna i sina ordinarie verksamheter och arbetade efter ytterligare en period heltid.

AGNETA FRIES
NATURSKOLAN I UMEÅ

Give Me Five

Give Me Five var ursprungligen ett projekt där Umeå kommuns folkbibliotek bjöd in alla femåringar i barnomsorgen och deras vuxna på möten med spännande, farliga, roliga och nydanande bilderböcker. Idag ingår Give Me Five i bibliotekens ordinarie verksamhet.

Naturskolan blev tillfrågad att delta under vårterminen 2015. Den bok vi skulle jobba med var Hugo – elak, blodtörstig och jättefarlig? av Mia Nilsson. Eftersom vi redan planerat att träffa ett par femårsgrupper under terminen så passade det bra att ha boken som utgångspunkt. Boken handlar om cirkuskrokodilen som bosätter sig i skogen. Han vill bli kompis med de andra djuren i skogen, men blir missförstådd eftersom han ser så läskig ut med sina stora tänder. Om de andra bara skulle ge honom en chans så skulle de inse att han har ett hjärta av guld.

Arbetet i barngrupperna skedde vid fem tillfällen i varje grupp och ca tvåtimmarspass. Träffarna innehöll alla möjliga varianter av våra djurlekar, fakta blandat med fantasi och eget skapande. Dessutom

bjöd vi in förskolepedagoger till en eftermiddagskurs på samma tema. Många förskolor hade arbetat aktivt med sagoberättande, utställningar och skapande arbete i olika former inne på avdelningarna, men många uppskattade att få idéer hur de kunde komplettera med aktiviteter utomhus också.

Allt arbete under terminen kulminerade i en stor Sagofest i slutet av maj då alla förskolebarn i Umeå och deras vuxna var inbjudna till museiområdet Gammlia. En

bra bit över tusen barn med både förskolepedagoger, föräldrar och far- och morföräldrar, hade en härlig förmiddag. Barnen fick träffa författaren Mia Nilsson och delta i massor av aktiviteter och workshops. Naturskolan hade en station där barnen bl.a. fick spana efter gömda djursilhuetter, gissa bajset och stoppa händerna i ”känna-lådor”.

LENNART WENDEL
NATURSKOLAN I UMEÅ

Nationalstadsparken

– klassrum för blivande lärare

Lärarutbildningen vid Stockholms Universitet är sedan ett par år förlagd till campusområdet vid Frescati, granne med Nationalstadsparken.

Nationalstadsparken inrättades 1995 med syfte att bevara områdets natur- och kulturvärden under nutid och för kommande generationer. Området är skyddat enligt miljöbalken, där det finns riktlinjer kring exploatering vilket ger skydd från ny bebyggelse. Parken är en viktig grön oas och lunga, tätortsnära natur för Stockholmare. För mig som lärare på universitetet och som utomhuspedagog är nationalstadsparken en stor tillgång och ett extra klassrum som jag utnyttjar hela året runt. "Ska ni på utflykt?" är en fråga jag ibland får när jag står med en studentgrupp vid entrén till institutionen. Lärarutbildningen har en nyckelroll för utvecklingen av skolan. Lärarstudenterna ska rustas för att i sin framtida lärarprofession ha förmåga att utveckla och planera undervisning på ett varierat och stimulerande sätt som inkluderar fältstudier och naturupplevelser i närmiljön för eleverna. Under sin

utbildning ska de få kunskap om utomhuspedagogik och få utveckla metoder för att använda närnaturen i sin egen framtida lärarroll. Nej, vi ska inte bara på utflykt, vi ska lära in ute i någon av Nationalstadsparkens alla lärmiljöer.

Många studenter som går lärarprogrammen saknar förankring till platsen runt universitetet där de spenderar mycket av sin studietid. De bor på olika håll i Storstockholm, åker tunnelbanan ut till Frescati och kommer upp ur jorden på en för dem relativt okänd plats. Där rör de sig till största delen mellan universitetets byggnader och känner inte till omgivande natur- och kulturmiljöer. Många blir förvånade och positivt överraskade när de får uppleva den variation och det utbud som finns av olika naturtyper och intressanta platser i universitetets direkta närhet.

Utomhuspedagogik betyder att flytta ut lärandet utanför klassrummets väggar, att använda närmiljön för undervisning i skolans olika ämnen. Det kan röra sig om ute-matte genom

att låta eleverna beräkna arean av fotbollsplanen, att ha ute-engelska och göra en "walk and talk" runt skolan eller att ha naturvetenskap och lära mer om växter och djur.

Tillgänglighet avgörande

Mellan Arrheniushuset och biblioteket finns idag stora gräsytor där det tidigare varit lantbruksakademins experimentalfält. Under 1800-talet präglades platsen av Abraham Niclas Edelcrantz odlingar, han grundade dåtidens lantbruksakademi och lät odla olika köksväxter, träd och buskar. Idag gör vi ett "rullande naturspår" mellan de olika träden. Studenterna jämför knoppar och samlar löv. Det finns en stor artrikedom och på väg upp till Gubb-backen passerar vi björk, rönn, lind, kastanj, sälg, lönn, ask, poppel och ek. Studenterna har varierade kunskaper gällande arter. Arttentor och egna herbarier är sedan länge avskaffat i lärarutbildningen. Tillgängligheten är avgörande för om utemiljön ska användas i undervisningen, så det får inte vara för långa gångavstånd som tar för mycket tid av den dyrbara seminarietiden. Gubb-backen ligger bakom Gula Villan, strax öster om de dominerande blå "södra husen". Där finns en bit sparad natur av vildare karaktär, en avgränsad kulle med tät granskog som norrut övergår i hällmark och söderut i en blandskog. Här finner vi spår av rådjur, hare och ekorrar. Studenterna arbetar gruppvis med att dramatisera olika delar av allemansrätten innan de sedan utforskar småkrypslivet i de gamla stubbarna och omkullvälta träd som finns. En stökig skog med kvarliggande död ved är verkligen en värdefull plats för både för studenter och för småkryp.

Blå lärmiljö

En annan välbesökt plats är Spegeldammen. Jag går dit med en grupp blivande lågstadielärare en april dag. Vi passerar fårhagen vid 4H-gården, vitsipporna lyser upp fjolårsgräset. En "blå" lärmiljö på gångavstånd från institutionen gör att det är enkelt att häva efter småkryp och att där bearbeta begrepp som anpassning och livscykel i en autentisk miljö. Åh, vad fint här är! Men titta! Fy vad äcklig! Alla sinnen

öppnas och studenterna uttrycker sin förtjusning alternativt förskräckelse över sina fynd. Lärandet sätter sig i kroppen och studenterna får redskap och kunskap att själva kunna ta ut sina elever på fältstudier i sin framtida lärarprofession. Lärarna utgör länken till barnens framtida naturintresse. Spegeldammen är artrik, lättillgänglig och när regnet tilltar har vi ett bra skydd under taket till "dansbanan" som finns där. Ibland delar vi dansbanan med föräldralediga mammor som har barnvagnsjympa under samma tak. Vi tackar också Djurgårdsförvaltningen som förser området med bajamajor och papperskorgar.

Gamla ekar

Norra Djurgården har länge varit konungens mark och är så än i dag. Nu blir kungens 300-åriga ekar i den vackra ekhagen den lärmiljö jag väljer för ett didaktikseminarium med ekosystemtjänster som innehåll. Finns det en prislapp på dessa ekar? Vilken tjänst gör de för oss människor? Vi blickar upp på den ståtliga "Scottes ek" som ska vara Norra Djurgårdens högsta. Studenterna diskuterar och argumenterar för vikten av bevarandet av dessa jätteekar och på plats i hagen blir det kulturella, estetiska värdet och de upprätthållande och reglerande tjänsterna synliga. Ekarna hyser en stor biologisk mångfald och fungerar som luftrenare och koldioxidsänkor, binder jorden och ger oss denna dag en fantastisk naturupplevelse. Vi tackar ekarna och kanske undrar vi vad vi kan göra för dem som en gentjänst?

Berättelser

En vacker höstdag när dimman ligger tät väljer jag en än mer trolsk

lärmiljö, vi går förbi Lappkäret upp mot det vildare "Stora Vargjakten". Området har fått sitt namn från jaktparksepoken då Norra Djurgården var ett stängslat jaktområde. Den då tre meter höga och två mil långa gårdsgården höll hjortarna inne men också vargarna ute. Idag är området en mossrik granskog, där vi slår oss ned på några omkullfallna träd. Platsen är stilla och vi inleder med att läsa ett stycke ur Ronja Rövardotter.

Ur det centrala innehållet i Lgr 11 (åk 1-3) (undervisningen i NO ska behandla följande):

Skönlitteratur, myter och konst som handlar om naturen och människan. Berättelser om äldre tiders naturvetenskap och om olika kulturers strävan att förstå och förklara fenomen i naturen.

Berättelsen får utgöra början på ett mer tematiskt arbete kring mossor och lavar men där studenterna bygger upp egna berättelser med figurer från skogen.

Årstider och platser

Årstiden styr vilken naturtyp och vilket innehåll undervisningen kan få. Under vinterns bistra dagar är det värdefullt att ha tillgång till en skyddad granskog som ger lä för kalla vindar. Finns det även möjlighet att göra upp eld så tillför det undervisningen mycket. I Nationalstadsparken finns det några iordningställda eldstäder och de används för ute-kemi där vi arbetar praktiskt med förbränning och kolets kretslopp. När sedan våren kommer längtar man efter en lövskogsbacke i söderläge där de första blåsipporna och sälgen blommar. Platserna och årstiderna erbjuder en naturlig och rik variation och en stor tillgång för utomhusdidaktik med

blivande lärare. Det är många som ska samsas på Norra Djurgården och det blir extra påtagligt när avspärningar för värrus och rockkonserter försvårar framkomligheten. Plötsligt är vårt vanliga uteklasrum upptaget. För att ytterligare underlätta för undervisning ute är det önskvärt att iordningställa naturnära "samlingsplatser". Det kan vara sittbara stockar i en cirkel, i universitetets absoluta närhet. Då blir dessa platser naturliga startpunkter för utomhusdidaktik.

TEXT OCH FOTO: ANNA CARIN NYBERG
ADJUNKT, INSTITUTIONEN
FÖR MATEMATIKÄMNETS OCH
NATURVETENSKAPSÄMNENAS DIDAKTIK,
STOCKHOLMS UNIVERSITET

Fördelar med Nationalstadsparken som klassrum

- Material - naturen som resurs i form av material (ekosystem, växter, djur, träd, småkryp, dammar) för vidare utforskande.
- Variation av ekosystem - att få uppleva och utforska en variation av naturtyper i universitetets närhet, ett autentiskt lärande.
- Naturkontakt - naturens skönhet som källa till förundran, ger perspektiv på hållbar utveckling och människans samspel med naturen.
- Didaktisk kunskap - studenter får redskap och metoder för att själva kunna vara ute med elevgrupper.
- Social aspekt - gruppdynamisk utveckling som inspireras och främjas av en lustfylld och kreativ utemiljö.
- Hälsoaspekt - utomhusdidaktiska seminarier ger tillfällena till rörelse, ljus och frisk luft.

Ute är inne

2015 års upplaga av Ute är inne-konferensen hölls i Linköping 17-18 september. Ca 430 deltagare kom från olika delar av Sverige, men även från Finland, Danmark, England och Island. De fick uppleva föreläsningar, erfarenhetsutbyte och workshops utomhus med innehåll som t.ex. odling, matematik, hållbar utveckling, ledarskap, hantverk, lekar, hälsa, flow learning och friluftsliv.

Från Skottland kom Robbie Nicol, doktor i utomhuspedagogik, och föreläste om utomhuspedagogiken som ett medel för holistiskt lärande. Fredrika Mårtensson, docent i landskapsarkitekturens miljöpsykologi vid SLU pratade om vad som krävs av utemiljöer vid skolor och förskolor för att barnen ska utvecklas på ett allsidigt sätt. Jes Agaard, naturvejleder från Danmark, berättade om de pedagogiska och sociala vinsterna efter det danska beslutet från 2013 att flytta ut en del av undervisningen.

För att deltagarna skulle slippa anteckna ute i fält har workshopledarna själva skrivit minnesanteckningar som sedan lagts ut på Utenavets hemsida www.utenavet.se. Gå gärna in där och se den mångfald av workshops som erbjöds under denna konferens.

TEXT OCH FOTO: ROBERT LÄTTMAN-MASCH

Att lära in ute för hållbar utveckling

Att lära in ute för hållbar utveckling vänder sig till lärare i årskurs F-9 som vill skapa förståelse och sammanhang kring begreppet hållbar utveckling. Bokens 340 sidor innehåller övningar som bäst genomförs utomhus på skolgården, i naturen nära skolan eller i samhället, men också konkreta tips på för- och efterarbete inomhus. Här finns både korta och lite längre

övningar och teman som bidrar till att ge eleverna handlingskompetens, insikt och möjlighet att påverka sin egen situation. Hållbar utveckling brukar sägas ha tre perspektiv, det ekologiska, det ekonomiska och det sociala. Boken är indelad efter dessa och den ekologiska ingången behandlar biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Den ekonomiska ingången behandlar resurshushållning, livsstil och förädling av mat och andra produkter. Den sociala ingången innehåller övningar som handlar om global rättvisa och demokrati.

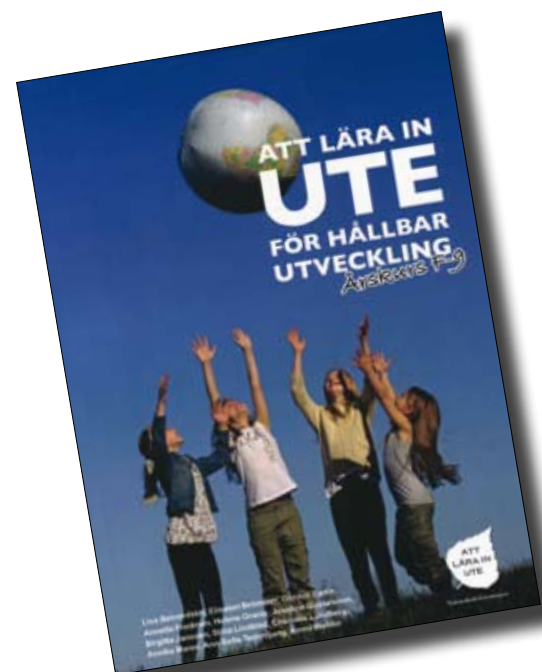
Learning in the Outdoor Classroom

- a Swedish Anthology of Activities

This book aims to show how teachers can build enthusiasm and interest in their pupils by complementing their daily learning with outdoor activities. We, the authors of this book, are teachers at Nature Schools in Sweden. Every day, our teaching includes time spent outdoors. We have noticed that outdoor education readily captures the interest of pupils. Further, visits from former students make it more than apparent to us that the memories of such learning experiences remain with them long after they have left the classroom. It is this that we want to share with you here in this book.

Boken innehåller delar av bokserien *Att lära in ute* översatt till engelska.

www.outdoorteaching.com

Naturskoleföreningen nominerades till 2015 års Änglamarkspris

Naturskoleföreningen nominerades till Änglamarkspriset 2015

Allt började en dag när jag och min familj var på väg till sommarstället. Jag fick ett telefonsamtal från någon som hette Louise König, som sa att Naturskoleföreningen hade blivit nominerade till Änglamarkspriset 2015.

Jag hade inte hört talas om detta förut utan tog med mig detta till mitt första styrelsemöte kommande vecka. Det visade sig att Änglamarkspriset var en miljömärkelse som COOP delar ut varje år och att priset var 100 000 kr. Naturskoleföreningen var alltså nominerade som en av tre finalister, helt otroligt.

Nu började kampen om röster. Det skulle skickas in bilder och text som skulle förklara vad Naturskoleföreningen sysslade med och vi ville naturligtvis få fram vår själ och hur många elever och pedagoger vi når med vår verksamhet. Hanna Heurlin gjorde ett enormt jobb med detta när det dessutom var sommarlov.

Röstningen skedde genom COOP:s hemsida fram till den 30 augusti då

det skulle avgöras. Det var den här dagen som var COOP:s stora dag på Skansen. Alla medlemmar gick in gratis och man hade ordnat massor med aktiviteter både för barn och vuxna. Det kom 24 000 besökare denna dag.

De tre nominerade finalisterna, som var Naturskoleföreningen, Boodlarna och Fältbiologerna, skulle infinna sig på Skansen tidigt på morgonen. Varje finalist skulle iordningställa en monter på Bollnästorget och vara representerade av två personer som kunde värva röster under dagen. Hanna Heurlin var där bland de första och kunde välja ett strategiskt bra läge i mitten för vår monter. Vi hade "roll ups" med Naturskoleföreningen på och flera nummer av bladet med oss som vi delade ut. Även några ex av de senaste böckerna i "Att lära in ute" serien fanns med på bordet. Vi träffade många trevliga människor under dagen då vi hade möjlighet att diskutera Naturskoleföreningen med många. Schemat för dagen var späckat. Klockan 11 var det genrep på stora scenen med Mark Levengood som var konferencier för dagen. Tillbaka till montern och sedan skulle vi infinna

oss back stage kl 13.00. En härlig och pirrig känsla att få en egen loge på Solidenscenen, dörren bredvid Molly Sandén, Gladys del Pilar, Oscar Sia med flera. Katten Findus och Gubben Pettsson spelade små sketcher om alla de nominerade ute på scenen och uppmanade folk att rösta. Sedan avgjordes det hela genom att vinnarna lästes upp och vi kunde inte annat än gratulera Fältbiologerna till vinsten.

På kvällen fick Hanna och jag delta på en middag som avnjöts på Spritmuseet på Djurgården tillsammans med de andra nominerade, fjolårsvinnaren och en massa representanter från COOP. Middagen gick i "det vilda kökets" tecken och vi åt delikatesser som kirskaål, nässlor, persiljerot, rödbetor och vita vinbär.

Summan av dagen är att ha fått en underbar upplevelse, möten med många spännande människor, kontakter för vidare samarbeten och en ära att få representera en så fantastisk förening som Naturskoleföreningen.

TEXT: KATARINA LARSSON
KASSÖR NATURSKOLEFÖRENINGEN
FOTO: ROBERT LÄTTMAN-MASCH

NEDBRYTNING

FÖRMULTNINGSKAMMARE

Material: En PET-flaska, en sax/kniv, rejäl tejp typ silvertejp, ett föremål som kan förmultna.

Ta en PET-flaska och kapa av flaskan en liten bit nedanför halsen. Lägg in en mus eller något annat som du vill följa förmultningsprocessen på. Vänd den lösa delen, utan kork, in i flaskan och tejpa fast den.

Ställ hypotes om vad kammaren väger nu, vad som kommer att hända, hur lång tid kommer att ta och vad den väger om t.ex 3 månader.

Förmultning är mikrobiologisk nedbrytning av kolhydratrika organiska rester vid god tillgång på syre. Den är på så vis en del av vattnets, kvävet och kolets kretslopp i naturen.

VAD ÄR JORD?

Jord är en blandning av organiskt och oorganiskt material. Det organiska materialet är döda djur och växtdelar som blivit mull eller är på väg att bli mull. Det oorganiska materialet är sten i olika stor-lekar; grus, sand och lera. Jorden innehåller även nedbrytare som svampar, maskar och bakterier, vatten, gaser mm.

I en kompost är det viktigt att det är balans mellan kväve (N) och kol (C). Kompostens fukthalt är avgörande för hur den fungerar. För att få till en bra nedbrytning behövs även syre (O). Komposten bör luftas med jämna mellanrum, rör om med grep.

TEXT: FALU NATURSKOLA
FOTO: ANDERS SJÖBERG

**Välkommen till
Naturskoleföreningens
årsmöte i Umeå
9 – 11 mars 2016.**

Vi kommer att hålla till på Strömbäcks folkhögskola, 18 km söder om Umeå vid havet. Mer information kommer senare.

Naturskolan i Umeå

www.outdoorteaching.com

Med denna bok vill författaren Ingemar Nyman inspirera till att använda utemiljöerna mer i skolan. I boken finns flera exempel på arbetsområden som vi kan använda på olika platser. Både inne i skolan men framförallt i kombination med och på platser ute.

Boken beskriver vad vi kan arbeta med från förskolan och framåt. När vi tillverkar olika saker så lär vi oss samtidigt mer om materialen och verktygen som vi använder, men också om platsen vi är på. Boken ger en bra bild om varför slöjd och estetik är en så bra träning men också hur detta kan kombineras med många andra ämnen och teman i skolan.

Läromedel

Att lära in matematik ute 2, 2012, bok av Molander, Bucht, Wejdmark, Lättman-Masch, 218 kr inkl moms.

Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in engelska ute, 2007, bok av Lotta Carlegård. 146 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära matematik ute. Förskolan. 2007, Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. 192 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Play and learn mathematics outdoors. 2007, Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. 192 kr inkl moms. Engelsk översättning av boken ovan. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute året runt, 2007, bok av Lättman-Masch och Wejdmark, Nynäshamns Naturskola, 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära teknik ute, 2009, bok av Carina Brage. 176 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in svenska ute, 2010, bok av Lättman-Masch, Wejdmark, Wohlin, Persson, Grantz, Lindblad, Sang. 218kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute. Övningar i bakfickan. 2013, bok av Molander, Bucht, Lättman-Masch, Wejdmark 99 kr inkl moms.

Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära naturvetenskap och teknik ute. 2014. Bok av Lättman-Masch, Wejdmark, Jacobsson, Persson, Ekblad. 299 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute för hållbar utveckling, 2015, bok av Behrenfeldt, Brömster m.fl. 299 kr inkl moms.

Beställs på www.outdoorteaching.com

Learning in the outdoor classroom. 2015, antologi på engelska med aktiviteter från olika böcker i Att lära in ute-serien. 130 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Hantverk, estetik och slöjd, 2015, bok av Ingemar Nyman, 249 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Naturpedagogik, bok av Germund Sellgren, 415 kr exkl moms, www.gleerups.se

Utomhusdidaktik, bok av Lundegård, Wickman, Wohlin, Studentlitteratur

Naturkontakt, berättelser, bok av Ammi Wohlin, 60 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Välkommen in i naturen, musik-CD, omarbetad och nyinspelad 2012, Gerd Strandberg, www.naturogon.se

Med öppna ögon, musik-CD, Gerd Strandberg, www.naturogon.se

Matematikmusik, musik-CD, Gerd Strandberg, www.naturogon.se

Sinnenas skog, miljöpedagogik på Pereyra, 60 kr, info@framtidssjorden.se

Smådjur på land, häfte 30 kr, Falu Naturskola, naturskolan@falun.se

Bland vattenfisar och virvelbaggas i Vattenriket, 50 kr inkl moms + porto. Beställs genom sam.peterson@kristianstad.se

Upplev naturen med alla sinnen, både på svenska och engelska, häfte för er som arbetar med funktionshinder, 125 kr + porto, Vuxenhabiliteringen 018-611 6774

Vattenkort med vattendjur, 50 kr inkl moms, linda.elisabeth.vestman@vasteras.se

CD-skiva med vattendjur, bilder att fritt användas, 250 kr inkl moms, linda.elisabeth.vestman@vasteras.se